

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Гигиена және эпидемиология» кафедрасы		044-59/11 ()
Тәжірбелік сабақтарға арналған әдістемелік нұсқаулар		28 беттің 16еті

ТӘЖІРБЕЛІК САБАҚТАРҒА АРНАЛҒАН ӘДІСТЕМЕЛІК НҰСҚАУЛАР

Пәні: «Денсаулықты нығайту және аурулардың алды алу-2»

Пән коды: DNAA 43-02-2

БББ атауы: «Қоғамдық денсаулық сақтау»

Оқу сағаты/кредит көлемі: 150 сағат/ 5 кредит

Оқу курсы мен семестрі: 4 - курс, 8 - семестр

Тәжірбелік сабақтар: 35 сағат

Шымкент, 2023 жыл

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Гигиена және эпидемиология» кафедрасы		044-59/11 ()
Тәжірбелік сабақтарға арналған әдістемелік нұсқаулар		28 беттің 2беті

Тәжірибелік сабақтарға арналған әдістемелік нұсқаулар «Денсаулықты нығайту және аурулардың алды алу-2» пәнінің оқу жұмыс бағдарламасына (силлабус) сәйкес әзірленген және кафедра мәжілісінде талқыланды.

Хаттама №10, 25. 05. 2023ж.

Кафедра меңгерушісі: Утепов П.Д.

ОҢТҰСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Гигиена және эпидемиология» кафедрасы Тәжірбелік сабақтарға арналған әдістемелік нұсқаулар		
		044-59/11 () 28 беттің 3беті

№1 сабақ.

1. Тақырыбы: Халықтың денсаулығы мен әл-ауқатының жағдайы.

2. Мақсаты: Қазақстан Республикасы халқының денсаулығының қазіргі жай-күйін зерделеу және денсаулық көрсеткіштерінің төмендеуіне себеп болатын негізгі факторларды айқындау.

3. Оқыту міндеттері:

- халықтың денсаулық жағдайына мемлекеттік мониторинг жүйесін түсіну;
- ҚР Денсаулық сақтау жүйесінің құрылымы мен функцияларын түсіндіру;
- талдау үшін халық денсаулығының өлшемдері мен көрсеткіштерін қолдану дағдыларын қалыптастыру.

4. Тақырыптың негізгі сұрақтары:

- 1.ҚР халқының санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылығы.
- 2.Денсаулық көрсеткіштерінің төмендеуіне әкелетін негізгі факторлар.
- 3.Қауіп факторлары мен топтары, олардың сипаттамасы.
- 4.Халықтың денсаулық жағдайын есепке алуға арналған құжаттар.
- 5.Халық денсаулығының жай-күйіне және жекелеген нозологиялық нысандар бойынша мониторинг жүргізу.
- 6.Ақпараттық деректер базасы бойынша ҚР халқының ағымдағы денсаулық жағдайын талдау.

5. Пәннің соңғы ОН қол жеткізу үшін оқытудың негізгі формалары /әдістері/технологиялары: Нормативтік және оқу базаларымен және тіреку-есепке алу құжаттарымен жұмыс

6. Пәнді ОН қол жеткізу деңгейін бағалауға арналған бақылау түрлері:

Ауызша сұрау - №1 қосымшаны қараңыз

7.Әдебиет: №2 қосымшаны қараңыз

8. Бақылау - Сұрақтар:

- 1.ҚР халқының денсаулық жағдайы туралы ақпараттық деректер базасын айтып беріңіз.
- 2.ҚР халқының денсаулық жағдайын мониторингтеу жүйесінің құрылымы мен функцияларын түсіндіріңіз.
3. ҚР халқының ағымдағы денсаулық жағдайына түсініктеме беріңіз.
4. Денсаулыққа қауіп төндіретін факторлар мен топтарға түсініктеме беріңіз.

ОҢТҰСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Гигиена және эпидемиология» кафедрасы		
Тәжірбелік сабақтарға арналған әдістемелік нұсқаулар		044-59/11 () 28 беттің 4беті

5.Тәжірибеде қолданылатын құжаттарды талдаңыз: нормативтік-техникалық, ұйымдастырушылық-әкімшілік, есеп беру.

№2 сабақ

1. Тақырыбы: Денсаулықты нығайту және аурудың алдын алу бойынша мемлекеттік және халықаралық бағдарламалар

2. Мақсаты: ДДҰ-ның халық денсаулығын нығайту жөніндегі бағдарламасы мен ұсынымдарын зерделеу.

3. Оқыту міндеттері:

- бағдарламаның рөлін түсіну және ДДҰ-ның халықтың денсаулығын нығайту саласындағы ұсынымдары;
- бағдарламаны бағалау және ДДҰ-ның халықтың денсаулығын нығайту жөніндегі ұсынымдары;
- ДДҰ-ның халықтың денсаулығын нығайту жөніндегі бағдарламасы мен ұсынымдарын практикада қолдану дағдыларын қалыптастыру.

4. Тақырыптың негізгі сұрақтары:

- 1.ҚР-да халықтың денсаулығын сақтау және нығайту саласындағы қолданыстағы Мемлекеттік бағдарламалар.
- 2.Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2022 жылғы 24 қарашадағы № 945 қаулысымен қабылданған Қазақстан Республикасының денсаулық сақтауды дамытудың 2026 жылға дейінгі тұжырымдамасының маңызы.
- 3.Халықтың денсаулығын сақтау және нығайту саласындағы халықаралық тәжірибеге шолу.
- 4.Денсаулық сақтаудың негізгі қағидаттары және саланы дамыту тәсілдері.
- 5.Денсаулық сақтауды дамыту тұжырымдамасының нысаналы индикаторлары және күтілетін нәтижелері.
- 6.ҚР жұқпалы аурулар бойынша эпидемиологиялық жағдай.
7. ҚР Денсаулық сақтау жүйесіндегі жаңа сын-қатерлер.
8. "Қазақстан-2050 стратегиясы" және халықтың денсаулығын нығайту.
- 9.ДДҰ-ның халық денсаулығын сақтау және нығайту жөніндегі халықаралық ұсынымдары.
- 10.2030 жылға дейін әйелдер, балалар мен жасөспірімдердің денсаулығын сақтаудың жаһандық стратегиясы.

5. Пәннің соңғы ОН қол жеткізу үшін оқытудың негізгі формалары /әдістері/технологиялары: Бағдарламалармен жұппен жұмыс жасау

ОҢТҰСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Гигиена және эпидемиология» кафедрасы Тәжірбелік сабақтарға арналған әдістемелік нұсқаулар		044-59/11 () 28 беттің 5беті

6. Пәнді ОН қол жеткізу деңгейін бағалауға арналған бақылау түрлері:

Ауызша/жазбаша бақылау, тексеру-парағы - №1 қосымшаны қараңыз

7.Әдебиет: №2 қосымшаны қараңыз

8.Бақылау –Сұрақтар:

1.Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2022 жылғы 24 қарашадағы № 945 қаулысымен қабылданған Қазақстан Республикасының денсаулық сақтауды дамытудың 2026 жылға дейінгі тұжырымдамасы туралы айтып беріңізші.

2.2030 жылға қарай әйелдер, балалар және жасөспірімдер денсаулығының жаһандық стратегиясын түсіндіріңіз.

3.Денсаулық сақтаудың негізгі принциптері мен саланы дамыту тәсілдерін келтіріңіз.

4.ҚР-да халықтың денсаулығын сақтау және нығайту саласындағы қолданыстағы мемлекеттік бағдарламаларды бағалаңыз.

№3 сабақ

Тақырыбы: Скринингтерді қоса алғанда, аурудың алдын алу стратегиясы.

2. Мақсаты: алдын алу бағдарламаларын жоспарлауды зерделеу.

3. Оқыту міндеттері:

- жалпы ауруларды азайтуға бағытталған алдын алу шараларын Стратегиялық жоспарлау дағдысын қалыптастыру.

4. Тақырыптың негізгі сұрақтары:

1. Аурулардың алдын алу түрлері.

2.Созылмалы ЖҚА алдын алу стратегиясы. Популяция стратегиясы.

3.Жоғары тәуекел стратегиясы.

4.Қайталама алдын алу стратегиясы.

5.Профилактикалық медициналық тексерулер: мақсатты, тереңдетілген, алдын ала, мерзімді.

6.Скрининг. Скринингтің мақсаты мен түрлері.

7.Скринингтік зерттеулер: жаппай (эмбебап) скрининг және селективті скрининг.

8. Скрининг жүргізуге жауапты ұйымдар. Демографиялық процестерді зерттеу әдістемесі.

9. Әлемдегі қала құрылысының принциптері. Мысалы: "болашақ Токио", Нью-Йорк, Лондон стратегиялары және т.б. елдер.

5. Пәннің соңғы ОН қол жеткізу үшін оқытудың негізгі формалары /әдістері/технологиялары: Жұппен жұмыс

6. Пәнді ОН қол жеткізу деңгейін бағалауға арналған бақылау түрлері:

Ауызша сұрау - №1 қосымшаны қараңыз

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Гигиена және эпидемиология» кафедрасы Тәжірбелік сабақтарға арналған әдістемелік нұсқаулар		044-59/11 () 28 беттің 6беті

7.Әдебиет: №2 қосымшаны қараңыз

8. Бақылау: - А) Сұрақтар:

1. Аумақта созылмалы жұқпалы емес аурулардың алдын алу стратегиясы.
2. Медициналық профилактиканың түрлері мен формалары.
3. "Профилактикалық тексеру" ұғымы.
4. Бағдарламаға енгізу механизмі бойынша скринингтің жіктелуі: ерікті, оппортунистік және мәжбүрлі.
5. Халықты қамту бойынша скринингтің жіктелуі: популяциялық, таңдамалы және мақсатты.
6. Заманауи скрининг принциптерін тізімдеңіз.
7. Әлемнің дамыған елдеріндегі скринингтік бағдарламалар мен әдістер.

№4 сабақ

Тақырыбы: Денсаулық сақтау жүйесін жұқпалы және жұқпалы емес аурулардың (ЖЕА) алдын алуға және бақылауға бағыттау.

2. Мақсаты: жұқпалы және жұқпалы емес аурулардың алдын алудағы Денсаулық сақтау жүйесінің рөлі мен қызметін зерделеу.

3.Оқыту міндеттері:

- аурулардың алдын алу бойынша денсаулық сақтау жүйесінің құрылымын түсіну;
- емдеу-профилактикалық ұйымдарда инфекциялық және инфекциялық емес аурулардың алдын алу шараларын қолдану;
- жаппай аурулардың алдын алу бойынша алдын алудың заманауи әдістері мен тәсілдерін енгізу дағдыларын қалыптастыру.

4. Тақырыптың негізгі сұрақтары:

1. ЕПҰ-да жұқпалы және жұқпалы емес ауруларға қарсы іс-қимылды жаһандық үйлестіру.
2. Халық арасында жұқпалы және жұқпалы емес аурулардың алдын алудағы ЕПҰ рөлі мен функциялары.
3. Адамға бағытталған алғашқы медициналық-санитарлық көмекті қолдану арқылы негізгі әлеуметтік детерминанттар.
4. ЖЕА тәуекел факторларын қадағалауға кезең-кезеңмен қарау (STEPS).
5. Жұқпалы және жұқпалы емес ауруларды бақылаудың жаһандық жүйесі.
6. Халық денсаулығын зерттеу және әлем елдеріндегі ЖЕА қауіп факторларын бақылау.

5. Пәннің соңғы ОН қол жеткізу үшін оқытудың негізгі формалары /әдістері/технологиялары: Дөңгелек үстел

ОҢТҰСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Гигиена және эпидемиология» кафедрасы		044-59/11 ()
Тәжірбелік сабақтарға арналған әдістемелік нұсқаулар		28 беттің 7беті

6. Пәнді ОН қол жеткізу деңгейін бағалауға арналған бақылау түрлері:

Ауызша/жазбаша бақылау, тексеру парағы - №1 қосымшаны қараңыз

7.Әдебиет: №2 қосымшаны қараңыз

8. Бақылау - Сұрақтар:

- 1.Перцизиялық медицина және геномдық зерттеулер саласындағы мемлекеттік бастамалардың жаһандық ландшафты.
- 2.ЕПҰ-да халық арасында тыныс алу органдарының созылмалы ауруларының алдын алу жөніндегі іс-шаралар.
3. ЕПҰ-да халық арасында жүрек-қан тамырлары ауруларының алдын алу шаралары.
4. ЕПҰ-да халық арасында онкологиялық аурулардың алдын алу жөніндегі іс-шаралар.
- 5.Халық арасында жұқпалы және жұқпалы емес аурулармен күресу мақсатында Денсаулық сақтау жүйесін бағдарлау мәселелері.

№5 сабақ

1.**Тақырыбы:** Өндіріс жұмысшыларының денсаулығын нығайтуға және аурулардың алдын алуға бағытталған шаралар.

2. **Мақсаты:** қазіргі еңбек жұмысшыларының ауруларының алдын алуға бағытталған іс-шараларды зерделеу.

3. Оқыту міндеттері:

- ұйым қызметкерлерін сауықтыру мақсатында салауатты өмір салтына ынталандыру жүйесін қалыптастыру жөніндегі іс-шаралар жоспарын әзірлеу;
- СӨС саласындағы қызметкерлердің белсенді өмірлік ұстанымын ұстану;
- жұмыскерлерді жұмыс орнында олардың денсаулығын нығайту жөніндегі бағдарламаларға тарту дағдыларын қалыптастыру.

4. Тақырыптың негізгі сұрақтары:

1. Корпоративтік денсаулықты басқару ұғымы.
2. Жұмыс орнындағы еңбекті қорғау моделі.
3. Денсаулықты нығайтудың корпоративтік бағдарламаларын іске асырудың шетелдік тәсілдері.
4. Салауатты жұмыс орындарын дамыту жөніндегі мемлекеттік бастамалар мен бағдарламалар.
5. "Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы" ҚР Кодексі 12-тарау. Адамдардың денсаулық сақтау саласындағы құқықтары мен міндеттері, 82-бап. Жеке кәсіпкерлер мен заңды тұлғалардың қызметкерлерінің денсаулығын қорғау жөніндегі міндеттері.
6. Ұйым қызметкерлерін салауатты өмір салтына ынталандыру жүйелері.

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Гигиена және эпидемиология» кафедрасы		
Тәжірбелік сабақтарға арналған әдістемелік нұсқаулар		044-59/11 () 28 беттің 8беті

7. Өндіріс қызметкерлерінің денсаулығын сақтау және нығайту принциптері, профилактикалық бағыты, нысандары.

8. Медициналық-санитариялық бөлімнің дәрігері жұмысының профилактикалық бағыты.

5. Пәннің соңғы ОН қол жеткізу үшін оқытудың негізгі формалары /әдістері/технологиялары: SGL (small group learning), нормативтік құжаттармен жұмыс

6. Пәнді ОН қол жеткізу деңгейін бағалауға арналған бақылау түрлері:

Ауызша/жазбаша бақылау, тексеру-парағы- №1 қосымшаны қараңыз

7.Әдебиет: №2 қосымшаны қараңыз

8. Бақылау - Сұрақтар:

1. Қызметкерлермен жұмыс істеуге бағытталған стратегиялар-салауатты өмір салтын ұстанатын жұмысшыларды ынталандыру және қолдау.

2. Жұмыс орындарында физикалық белсенділікті арттыруға бағытталған әрекеттерді түсіндіріңіз.

3. Кеңселерде дұрыс тамақтану міндеттемесін қалыптастыруға бағытталған іс-шараларды тізімдеңіз.

4. Жұмыс орындарында темекі шегумен күресуге бағытталған іс-шараларды айтыңыз.

5. Өндірістік стресспен күресуге бағытталған іс-шараларды айтыңыз.

6. Елдердегі денсаулықты нығайтудың корпоративтік бағдарламаларын іске асыру.

7. Ұйым қызметкерлерінің денсаулығы мен әл-ауқатын жақсарту үшін оңтайлы жұмыс ортасының жоспарын жасаңыз.

№6 сабақ

1. Тақырыбы: Балалар мен жасөспірімдер ұжымдарында жазғы сауықтыру жұмыстарын ұйымдастырудың гигиеналық мәселелері.

Білім беру және мектептен тыс ұйымдарда балалардың денсаулығын қорғауға және нығайтуға бағытталған алдын алу шараларын өткізу бойынша ұсыныстар.

2.Мақсаты: қазіргі білім беру ұйымдарында балалардың денсаулығын сақтау мен нығайтудың формалары мен әдістерін зерделеу.

3. Оқыту міндеттері:

- білім беру ұйымдарында денсаулықты нығайту мақсатын түсіну;
- балалардың денсаулығын сақтау және нығайту нысандары мен әдістерін анықтау;
- балалар ұйымдарына санитариялық-эпидемиологиялық талаптарды қолдану;

QONTUSTIK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Гигиена және эпидемиология» кафедрасы		
Тәжірбелік сабақтарға арналған әдістемелік нұсқаулар		044-59/11 () 28 беттің 9беті

-балалардың денсаулығын нығайту бойынша ұсыныстардың сақталуын бақылау дағдыларын қалыптастыру.

4. Тақырыптың негізгі сұрақтары:

- 1.Балалар мен жасөспірімдер ұжымдарында жазғы сауықтыру жұмыстарын ұйымдастырудың өзекті мәселелері.
- 2.Балаларды сауықтыру объектілерінде медициналық қамтамасыз ету жағдайларына қойылатын санитариялық-эпидемиологиялық талаптар.
- 3.Жазғы мектептерде сауықтыру жұмыстарын ұйымдастырудың ерекшеліктері.
- 4.Мектептен тыс ұйымдарда балалар ағзасын нығайту бойынша алдын алу іс-шараларын жүргізу бойынша ұсынымдар.
5. Қазақстандағы және басқа елдердегі балалардың денсаулығын нығайту мектептері.
- 6.Мектеп жүйесінде денсаулықты нығайтудағы медицина қызметкерлерінің рөлі.
7. Мектеп жүйесіне денсаулықты нығайтуды енгізу стратегиясы.
8. Денсаулық сақтау және денсаулық сақтау технологиялары.
- 9."Мектеп ауруларының" алдын алу.
- 10.Мектеп жүйесінде денсаулықты нығайтуға арналған заңнамалық база.

5. Пәннің соңғы ОН қол жеткізу үшін оқытудың негізгі формалары /әдістері/технологиялары: Жүппен жұмыс, нормативтік құжаттармен жұмыс, жағдайлық есеп шығару

6. Пәнді ОН қол жеткізу деңгейін бағалауға арналған бақылау түрлері: Тесттік бақылау - №1 қосымшаны қараңыз

7.Әдебиет: №2 қосымшаны қараңыз

8. Бақылау – А) Ситуациялық есептер:

№1 есеп

Бірінші сынып оқушылары сабақ барысында мұғалімнің артынан бұлшықет күштенуін жеңілдету үшін жаттығулар кешенін қайталады.

Тапсырмалар: 1. Оқушылар дене шынықтырудың қандай түрін жасағанын анықтаңыз? 2. Жауабыңызды негіздеңіз. 3. Балалардың шаршауының алдын алу шараларын ұсыныңыз.

№2 есеп

Екінші сынып оқушылары сабақ барысында көз бұлшықеттерінің күштенуін жеңілдету үшін жаттығулар жиынтығын жасады. Дене шынықтырудың қандай түрі қолданылды?

ОҢТҰСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Гигиена және эпидемиология» кафедрасы Тәжірбелік сабақтарға арналған әдістемелік нұсқаулар		044-59/11 () 28 беттің 10беті

Тапсырмалар: 1. Оқушылар дене шынықтырудың (физкультминутка) қандай түрін жасағанын анықтаңыз? 2. Жауабыңызды негіздеңіз. 3. Балалардың шаршауының алдын алу шараларын ұсыныңыз.

Б) Тесттік бақылау:

- Мектепке дейінгі білім беру ұйымының басты міндеттерінің бірі:
 - <variant>балалардың психикалық және физикалық денсаулығын нығайту
 - <variant>балалардың эмоционалдық бақуаттылығын қорғау
 - <variant>білім беру-тәрбие үрдісін дамыту
 - <variant>ұтымды тамақтануды қамтамасыз ету
 - <variant>балаларға индивидуалдық қарым-қатынас
- Мектеп жасына дейінгі балалардың салауатты өмір салтының негізгі компоненттері ... болып табылады.
 - <variant>сабақ кезіндегі дене шынықтыру минуттары
 - <variant>ата-аналардың тұқым қуалағыштық жағдайы
 - <variant>оқу кестесі және дене шынықтыру
 - <variant>серуендеу және фаст-фуд
 - <variant>пассивті ойындар және тамақтану тәртібі
- Таңертең буындар мен бұлшық еттерді қыздыру мақсатында орындалатын физикалық жаттығулар кешені ... деп аталады.
 - <variant>таңертеңгі гимнастика
 - <variant>кешкі қыздыру
 - <variant>дене шынықтыру минуты
 - <variant>дене шынықтыру паузасы
 - <variant>спорттық би
- Мектепке дейінгі ұйымдарда балалардың белсенді ойындары ... топқа бөлуге болады.
 - <variant>үш
 - <variant>екі
 - <variant>төрт
 - <variant>бес
 - <variant>алты
- МДҰ дене шынықтыру сабағының түрлері:
 - <variant>дәстүрлі және рөлдік
 - <variant>жалпы және теңшелген
 - <variant>пассивті және белсенді
 - <variant>ырғақты және ырғақсыз
 - <variant>негізгі және кіріспе

QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Гигиена және эпидемиология» кафедрасы		
Тәжірбелік сабақтарға арналған әдістемелік нұсқаулар		044-59/11 () 28 беттің 11беті

6. МДҰ-дағы дене шынықтырудың түрлері:

- <variant>қимыл ойындары және дене шынықтыру минуттары
- <variant>спорттық би қойылымдары
- <variant>жаяу серуендеу және шахмат ойындары
- <variant>пассивті ойындар мен спорттық билер
- <variant>эстафеталар және кітап оқу

7. Бірінші сынып оқушылары екінші сабақ кезінде бұлшықет кернеуін жеңілдету, тыныс алуды белсендіру және қан айналымын жақсарту үшін қысқа жаттығулар жасады. Жаттығудың бұл түрі қалай аталады?

- <variant>дене шынықтыру минуты
- <variant>гимнастика
- <variant>денені шынықтыру
- <variant>белсенді демалыс
- <variant>денені қыздыру

8. Шаршаудың алдын алу үшін мектепке дейінгі балалар ұйымдарында қолданылатын дене шынықтыру минутының түріне ЖАТПАЙДЫ:

- <variant>таңертеңгі гимнастика
- <variant>көзге арналған дене шынықтыру минуты
- <variant>саусақ гимнастикасы
- <variant>тыныс алу гимнастикасы
- <variant>дене шынықтыру минуты-қыздыру

9. Мектеп жасына дейінгі балаларға арналған дене шынықтыру минуты ... түрінде өткізіледі.

- <variant>шамамен 2 минутқа созылатын көңілді ойын әрекеттері
- <variant>шамамен 10 минутқа жуық би қойылымдары
- <variant>шамамен 5 минутқа созылатын көңілді ойын әрекеттері
- <variant>шамамен 3 минутқа жалғасатын пассивті ойын әрекеттері
- <variant>шамамен 7 минутқа созылатын бейнелі салыстырулар

10.МДҰ балаларға арналған денені шынықтырудың ең қол жетімді және жеңілдетілген түрі:

- <variant>ауа және күн ванналары
- <variant>ашық бассейнде жүзу
- <variant>суық су құю
- <variant>шөп пен құмда жүру
- <variant>жаяу серуендеу

11.Мектепке дейінгі білім беру ұйымының басты міндеттерінің бірі...

- <variant>жағдай жасау болып табылады.
- <variant>балалар денсаулығын сақтауға және нығайтуға кепілдік беретіндей

ОҢТҰСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Гигиена және эпидемиология» кафедрасы		
Тәжірбелік сабақтарға арналған әдістемелік нұсқаулар		044-59/11 () 28 беттің 12беті

<variant>ұтымды демалуға және балалардың денсаулығын нығайту үшін

<variant>ақпараттық технологияны қамтамасыз ететіндей

<variant>қызметкерлер үшін қауіпсіз ортаға кепілдік беретіндей

<variant>эпидемияға қарсы іс-шараларды жүзеге асыру үшін

12.Мектеп жасына дейінгі балалардың салауатты өмір салтының компоненттері:

<variant>жеке гигиена, қозғалыс тәртібі, шынықтыру процедуралары

<variant>күн тәртібі, тамақтану тәртібі, тұрмыстық заттардың сапасы

<variant>сабақ кестесі, қоғамдық гигиена, психологиялық климат

<variant>физикалық даму деңгейі, аз қимылды өмір салты

<variant>соматометриялық, соматоскопиялық көрсеткіштер

13.Мектеп жасына дейінгі балалардың денсаулығын нығайту бойынша мектепке дейінгі білім беру ұйымдарының қызметіне тән негізгі бағыттар:

<variant>жүзу және денені шынықтыруды үйрету

<variant>жазу және сурет салуды үйрену

<variant>медициналық тексеру жүргізу

<variant>ұтымды сабақ кестесін ұйымдастыру

<variant>еңбек және тәртіп бойынша оқыту

14.Мектеп жасына дейінгі балалардың денсаулығын жүйелі түрде сақтау және нығайту... бағыттар бойынша жүзеге асырылады.

<variant>медициналық, сауықтыру, әлеуметтік-психологиялық

<variant>экономикалық, экологиялық, әлеуметтік-экономикалық

<variant>педагогикалық, этикалық, емдік-профилактикалық

<variant>емдік, мәдени, санитариялық-гигиеналық

<variant>климаттық, санитариялық-эпидемиологиялық

15.Балалардың денсаулығын нығайтудың медициналық бағытына ... жатады.

<variant>аурулардың алдын алу, профилактикалық егу күнтізбесі, витаминдеу

<variant>мерзімді медициналық тексеру, баланың физикалық дамуы

<variant>келіп-қарау бойынша сырқаттанушылықты талдау, өмір сүру ұзақтығын талдау

<variant>оқу кестесінің ұтымдылығын талдау, балалар жиһазын бағалау

<variant>күн тәртіпті, тамақтану режимін, балалар заттарының сапасын бағалау

16.Балалар ағзасын шынықтыру дағдыларын дамыту ... қағидаларына негізделген.

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Гигиена және эпидемиология» кафедрасы		
Тәжірбелік сабақтарға арналған әдістемелік нұсқаулар		044-59/11 () 28 беттің 13беті

<variant> біртіндеп, жүйелілік
 <variant>қол жетімділік, жүйелілік
 <variant>ашықтық, масштабтылық
 <variant>танымалдық, қарқындылық
 <variant>табандылық, тұтастық

17.Балалардың ағзасын шынықтыру дағдыларын дамыту қағидалары:

<variant>тұтастық, қарқындылық
 <variant>ашықтық, танымалдылық
 <variant>қарқындылық, масштабтылық
 <variant>табандылық, тұтастық
 <variant>сенімділік, қол жетімділік

18.Балаларды шынықтырудың міндеті:

<variant>аурулармен күресте ағзаның төзімділігін жақсарту
 <variant>күн тәртібі мен тамақтану режимін бағалау
 <variant>ағзаның бейімделу қабілетін нашарлату
 <variant>ағзаның есте сақтау қабілетін дамыту
 <variant>тыныс алу бұлшық еттерінің жұмысын жақсарту

19.Балалар ұйымдарында қолданылатын балаларды шынықтырудың дәстүрлі түрлері:

<variant>терезелерді ашып ұйықтату, жалаң аяқ жүргізу
 <variant>жылы сумен жуындыру, ауа ванналары
 <variant>тамақты жылы сумен шайдыру
 <variant>аяқтарды булау, сумен шайындыру
 <variant>кұрғақ сүлгімен сүрткізу

20.ДДҰ ұсыныстары бойынша 5-17 жас аралығындағы балалар мен жасөспірімдерге... негізінен физикалық белсенділіктің аэробты жүктемесімен айналысуға арнауы қажет.

<variant> күніне кемінде 60 минут
 <variant>күніне 80 минуттан артық емес
 <variant>аптасына кемінде 120 минут
 <variant>айына 300 минуттан артық емес
 <variant>аптасына кемінде 150 минут

№7 сабақ

1.Тақырыбы: Ана мен бала денсаулығын эпидемиологиялық қадағалау жүйесін жетілдіру.

2.Мақсаты: ана мен баланың денсаулығын бақылау жүйесін зерделеу.

3. Оқыту міндеттері:

ОҢТҰСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Гигиена және эпидемиология» кафедрасы		
Тәжірбелік сабақтарға арналған әдістемелік нұсқаулар		044-59/11 () 28 беттің 14беті

- ана мен баланың денсаулығын эпидемиологиялық қадағалау жүйесін түсіну;
- ана мен баланың денсаулығына эпидемиологиялық қадағалау жүргізу;
- жұқпалы және жұқпалы емес аурулардың алдын алу бойынша шаралар ұсыну дағдыларын қалыптастыру.

4. Тақырыптың негізгі сұрақтары:

1. ҚР-дағы ағымдағы жағдайды талдау. Тұжырымдаманы әзірлеудің негізгі аспектілері мен алғышарттары.
- 2.Әйелдер мен балалардың жұқпалы ауруларын эпидемиологиялық қадағалауды ұйымдастыру.
3. Қазақстандағы қыздар мен жасөспірімдердің репродуктивті денсаулығы және оны сақтау.
4. Қазақстанда репродуктивті жастағы әйелдердің денсаулығын нығайту.
5. Босанғаннан кейінгі кезеңде әйелдердің денсаулығын нығайту.
6. Балалардың жұқпалы және паразиттік ауруларының алдын алу.
7. Балалардың жұқпалы емес ауруларының алдын алу.
8. ҚР-да ана мен баланы қорғау жүйесінің барысы.

5. Пәннің соңғы ОН қол жеткізу үшін оқытудың негізгі формалары /әдістері/технологиялары: Пресс-конференция, Нормативтік құжаттармен жұмыс

6. Пәнді ОН қол жеткізу деңгейін бағалауға арналған бақылау түрлері: Ауызша/жазбаша бақылау - №1 қосымшаны қараңыз

7.Әдебиет: №2 қосымшаны қараңыз

8. Бақылау– Сұрақтар:

- 1.Тәуекел факторлары мен мінез-құлқының әйелдердің, балалар мен жасөспірімдердің денсаулығына әсер ету тенденциялары.
2. Иммундау әйелдер мен балалардың денсаулығын сақтау факторы ретінде.
3. ДДҰ-балалардың денсаулығын электронды қалдықтардың әсерінен қорғау.
- 4.Ана мен баланың денсаулығын қорғауға және нығайтуға бағытталған профилактикалық іс-шараларды өткізу бойынша халықаралық ұсынымдар.
- 5.Ана мен баланың денсаулығын қорғауға және нығайтуға бағытталған профилактикалық іс-шараларды жүргізу бойынша Мемлекеттік ұсыныстар.

№8 сабақ

1.Тақырыбы: Тамақтану денсаулықты сақтау және нығайту факторы ретінде.

2.Мақсаты: халықты азық-түлікпен қамтуда тамақ өнімдерінің қауіпсіздік мәселесі бойынша ДДҰ-ның ұсыныстарын зерделеу.

3.Оқыту міндеттері:

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Гигиена және эпидемиология» кафедрасы Тәжірбелік сабақтарға арналған әдістемелік нұсқаулар		
		044-59/11 () 28 беттің 156-еті

- дұрыс тамақтану принциптері мен ұсыныстарын қолдану;
- тамақ өнімдерін санитариялық тексеру әдістемесін жүргізу;
- тамақ өнімдерін ластаушы заттардың адам денсаулығына әсерін түсіндіру;
- алиментарлық аурулардың алдын алуды ұйымдастыру және жүргізу дағдыларын қалыптастыру.

4. Тақырыптың негізгі сұрақтары:

1. Азық-түліктердің қауіпсіздігі.
2. Ксенобиотиктер, олардың адам денсаулығына тигізетін әсері.
3. ДДҰ-ның тамақтану саласындағы атқаратын қызметі.
4. Тамақтанудың ЖЕА дамуына әсері.
5. Тамақтану бойынша ұсыныстар.
6. ҚР-дағы тамақ өнімдерінің қауіпсіздігіне қойылатын талаптар.
7. "Тамақ өнімдерінің қауіпсіздігі туралы" Қазақстан Республикасының Заңы.

5. Пәннің соңғы ОН қол жеткізу үшін оқытудың негізгі формалары /әдістері/технологиялары: Пресс-конференция

6. Пәнді ОН қол жеткізу деңгейін бағалауға арналған бақылау түрлері: Ауызша сұрау - №1 қосымшаны қараңыз

7.Әдебиет: №2 қосымшаны қараңыз

8. Бақылау – Сұрақтар:

1. ДДҰ-ның жаһандық тамақтану стратегиясы.
2. Транс майларды тұтынудан жаһандық бас тарту бойынша шаралар пакеті.
3. Балалар арасындағы семіздікті жою.
4. Тамақтанудың негізгі аурулары және олардың себептері.
5. "Азық-түлік қауіпсіздігін арттырудың бес негізгі қағидасы" бағдарламасы.
<https://fbuz-74.ru/about/news/2603/>
6. Азық-түлік қауіпсіздігі: қоғамдық денсаулық сақтаудың басымдығы.
7. ДДҰ-ның Азық-түлік қауіпсіздігі жөніндегі жаһандық стратегиясы (2022-2030). https://apps.who.int/gb/ebwha/pdf_files/EB150/B150_25-ru.pdf
8. Кодекс Алиментариус. <https://www.fao.org/fao-who-codexalimentarius/en/>
9. Азық-түлік қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөніндегі халықаралық ұйымдар.

№9 сабақ

1. Тақырыбы: Медициналық профилактикадағы ақпараттық технологиялар.

2. Мақсаты: профилактикалық қызметте қолданылатын заманауи ақпараттық-коммуникациялық технологияларды зерделеу.

3. Оқыту міндеттері:

- практикалық қызметте ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдану дағдысын қалыптастыру.

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Гигиена және эпидемиология» кафедрасы Тәжірбелік сабақтарға арналған әдістемелік нұсқаулар		
		044-59/11 () 28 беттің 16беті

4. Тақырыптың негізгі сұрақтары:

1. Ақпараттық технологиялар туралы түсінік.
2. Цифрлық денсаулық сақтаудың негізгі принциптері. "Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы" ҚР Кодексі.
3. Адам денсаулығын нығайтуды насихаттауда қолданылатын ақпараттық технологиялардың түрлері.
4. Медициналық мәліметтерді іздеудегі, жинаудағы және өндеудегі ақпараттық технологиялар.
5. Медицина саласындағы автоматтандырылған басқару жүйесі.
6. Санитариялық-эпидемиологиялық қызметтегі ақпараттық-түсіндіру қызметі.
7. ҚР санитарлық-эпидемиологиялық қызметін цифрландыру.
8. СЭБ маманының жұмысындағы "электрондық үкімет" ақпараттық-коммуникациялық инфрақұрылымы.

5. Пәннің соңғы ОН қол жеткізу үшін оқытудың негізгі формалары /әдістері/технологиялары: Жұппен жұмыс

6. Пәнді ОН қол жеткізу деңгейін бағалауға арналған бақылау түрлері: Жазбаша бақылау - №1 қосымшаны қараңыз

7. Әдебиет: №2 қосымшаны қараңыз

8. Бақылау – Сұрақтар:

1. "Халықтың санитариялық-эпидемиологиялық саламаттылығы саласында мемлекеттік қызметтер көрсетудің кейбір мәселелері туралы" №ҚР ДСМ-336/2020 бұйрығын түсіндіріңіз.
2. Рұқсаттар мен хабарламалардың мемлекеттік электрондық тізілімі туралы айтып беріңіз.
3. Халықтың санитариялық-эпидемиологиялық саламаттылығы саласында мемлекеттік қызметтер көрсетуде ақпараттық технологияларды пайдалану.
4. Аурулардың алдын алу үгіт-насихат жұмыстарында әлеуметтік желілер мен БАҚ қолдану.

№10 сабақ

1. Тақырыбы: Салауатты өмір салтын қалыптастыру орталықтарының денсаулықты нығайтудағы және аурудың алдын алудағы рөлі.

2. Мақсаты: денсаулықты нығайту және аурудың алдын алу саласында СӨСҚ орталықтары жүзеге асыратын профилактикалық іс-шаралар жүйесін зерделеу.

3. Оқыту міндеттері:

- халықтың денсаулығын нығайту және аурулардың алдын алу бойынша

ОҢТҮСТІК QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Гигиена және эпидемиология» кафедрасы		044-59/11 ()
Тәжірбелік сабақтарға арналған әдістемелік нұсқаулар		28 беттің 17беті

профилактикалық іс-шараларды ұйымдастыру және оңтайландыру;

- СӨСҚ қызметін жақсарту шараларын ұсыну дағдыларын қалыптастыру.

4. Тақырыптың негізгі сұрақтары:

1.СӨС орталығының құрылымы, қызметі.

2.Облыстағы және Республикалық маңызы бар СӨСҚ орталығының құрамы мен функциялары.

3. СӨСҚ аудандық орталығының міндеттері мен функциялары.

4. Ақпараттық-ресурстық орталық, оның міндеттері мен функциялары.

5.Темекіге қарсы орталық, оның функциялары, материалдық-техникалық жарақтандырылуы.

6. Жастар денсаулық орталығы, оның мақсаты, міндеттері мен функциялары.

5. Пәннің соңғы ОН қол жеткізу үшін оқытудың негізгі формалары /әдістері/технологиялары: Жұппен, нормативтік құжаттармен жұмыс

6. Пәнді ОН қол жеткізу деңгейін бағалауға арналған бақылау түрлері:

Ауызша бақылау - №1 қосымшаны қараңыз

7.Әдебиет: №2 қосымшаны қараңыз

8. Бақылау – Сұрақтар:

1.Салауатты өмір салтын қалыптастыру саласындағы қызметті жүзеге асыратын денсаулық сақтау ұйымдарының қызметі туралы ережелер, оның маңызы.

2.Халықтың әлемдегі денсаулықты сақтау мен нығайтуға бейілділік деңгейін салыстыру.

3.Халықтың жаппай жұқпалы емес ауруларының алдын алудағы СӨС орталықтарының рөлі.

№11 сабақ

1. **Тақырыбы:** Ішімдік өнімдері мен темекіні тұтынумен байланысты аурулардың ауыртпалығын және әлеуметтік салдарын азайтуға бағытталған ұсыныстар.

2. **Мақсаты:** халық арасында алкоголь өнімдері мен темекі өнімдерін тұтынумен байланысты салдардың алдын алу бойынша ұсыныстарды зерделеу.

3. Оқыту міндеттері:

-халық арасында алкогольге және темекіге тәуелділіктің алдын алу бойынша әзірленген шараларды жетілдіру;

- қоғамда алкоголь тұтыну мен темекі шегуден болған аурулары мен зардаптарына қарсы профилактикалық іс-шараларды ұйымдастыру және өткізу дағдыларын қалыптастыру.

ОҢТҰСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Гигиена және эпидемиология» кафедрасы Тәжірбелік сабақтарға арналған әдістемелік нұсқаулар		044-59/11 () 28 беттің 18беті

4. Тақырыптың негізгі сұрақтары:

1. Алкоголь өнімдерін тұтынудың алдын алу және шектеу.
2. Темекі бұйымдарын, оның ішінде қыздырылатын темекісі бар бұйымдарды, кальянға арналған темекіні, кальян қоспасын, темекіні жылытуға арналған жүйелерді, электрондық тұтыну жүйелері мен олар үшін сұйықтықтарды тұтынудың алдын алу және шектеу.
3. Халық арасында алкогольдік ішімдіктерді тұтынуды шектеу бойынша халықаралық ұсыныстар.
4. ДДҰ-Алкогольді зиянды тұтынуды азайту бойынша Үкіметтер жұмысының он ықтимал бағыты.
5. Әлемде және Қазақстанда халықтың алкогольді тұтынуына Мониторинг және эпидемиологиялық қадағалау.
6. Әр түрлі жастағы тұрғындар арасында темекі өнімдерін тұтынуды шектеу бойынша халықаралық ұсыныстар.
7. Әлемде және Қазақстанда темекі өнімдерін тұтынуды мониторингтеу және эпидемиологиялық қадағалау.

5. Пәннің соңғы ОН қол жеткізу үшін оқытудың негізгі формалары /әдістері/технологиялары: SGL (small group learning), нормативтік құжаттармен жұмыс, жағдайлық есептер шығару

6. Пәнді ОН қол жеткізу деңгейін бағалауға арналған бақылау түрлері:
Ауызша бақылау - №1 қосымшаны қараңыз

7.Әдебиет: №2 қосымшаны қараңыз

8. Бақылау – А) Ситуациялық есептер:

№1 есеп

42 жастағы науқас дәрігерге медициналық көмекке жүгінген, эпигастрийдегі және сол жақ гипохондридағы тұрақты ауырсынуларға шағымданады, кейде тамақтанғаннан кейін шамамен 1 сағаттан кейін күшейетін белдеулер майлы және ащы тағамдармен қоздырылады. Алкоголь ішкеннен кейін ауырсыну күшейетінін ерекше атап өтеді. Кейде тамақ ішкеннен кейін немесе" Алмагельден "басылмайтын"аштық" аурулары болады. Науқас ауамен және жеген тамақпен кекіреді, жүрек айнуымен, іш кебумен, диареямен мазасызданады. Ауру кезінде ол салмағын жоғалтты, бұлшықет әлсіздігі, шаршаудың жоғарылауы туралы көбірек мазасызданады бастады. Ол өзін бір жылға жуық науқас деп санайды. Жаман әдеттердің ішінен алкогольге тәуелділік байқалады. Ол тасымалдаушы болып жұмыс істейді, жұмыста және үйде тұрақты емес тамақтанады. Ол майлы, ащы, қуырылған тағамды жақсы көреді, бірақ әл-ауқатының өзгеруіне қарамастан,

QONTUSTIK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Гигиена және эпидемиология» кафедрасы		
Тәжірбелік сабақтарға арналған әдістемелік нұсқаулар		044-59/11 () 28 беттің 196еті

ол диетаны ұстанбайды. Бұл белгілер 4 ай бері мазасызданады.

Объективті: физиологиялық бояудың терісі мен шырышты қабаттары. Тері астындағы май қабаты жеткіліксіз дамыған, біркелкі таралған. Бұлшықет тонусы біршама төмендейді, күші жеткілікті. Буындар өзгермейді. Өкпеде везикулярлы тыныс алу. Жүрек тондары үнсіз, ритакты. Жүрек соғу жиілігі 92 соққы / мин. АҚ 110/70 мм. сын. бағ.ст.Тіл сұр жабынмен жабылған. Іш эпигастрийде және сол жақ гипохондрида орташа ауырады. Бауыр, көкбауыр үлкейген жоқ. Шоффар аймағындағы ауырсыну, сол жақта Мейо Робсонның оң симптомы.

Тапсырмалар: 1. Алдын ала диагнозды тұжырымдап, негіздеңіз. 2. Диагнозды растау үшін қажетті емтихандарды атаңыз. 3. Осы ауру кезінде профилактикалық жұмыстарды жүргізу бойынша маманның қызметі.

№2 есеп

46 жастағы науқас м.аудандық аурухананың емханасына бұлшықеттердің ауыруы, әлсіздік, қолдың дірілдеуі, дене салмағының төмендеуі, субкуталық аймақтағы ауырсыну және оң жақ гипохондрида, кебулер, тұрақсыз нәжіс туралы шағымдармен жүгінді. Жақында тәбет төмендеді, либидо мен потенциалдың төмендеуі байқалды. Ол өзін алты ай бойы ауру деп санайды. Бұрын ол жүргізуші, содан кейін автокөлік шеберханасында слесарь болып жұмыс істеген. Қазір II топтағы мүгедек. Тамақтану тұрақты емес, жиі ішеді, аптасына 2-3 рет, кейде бірнеше күн қатарынан. Алкоголь бұрын орташа мөлшерде, соңғы 4 жылда жиі қолданылған. *Объективті зерттеу кезінде:* беті ісінген қабақтармен ісінген. Тері және шырышты субиктерикалық. Теріде "паук тамырлары" бар, екі қолында Дюпюитреннің контрактурасы, қолдың дірілі, қабағы бар. Паротит сілекей бездері үлкейген. Дистальды аяқ-қолдардағы терінің сезімталдығы төмендейді. Өкпеде везикулярлы тыныс алу. Жүрек тондары жай естіледі, жылдам, жүрек соғу жиілігі 96 мин. тозақ 110/70 мм. сын.бағ.қанағаттанарлық қасиеттердің импульсі. Аяқтарда варикозды тамырлар бар. Ауыз қуысының шырышты қабаты субиктерикалық, тілі ашық қызыл, лакталған. Тілдің дірілдегені байқалады. Кариозды тістер бар. Іштің алдыңғы қабырғасында тері астында веноздық тор айқын көрінеді. Іштің көлемі біршама ұлғайған. Пальпация кезінде іш эпигастрийде және оң жақ гипохондрида ауырады. Бауыр қабырға доғасының шетінен 4 см шығып тұрады.бауырдың шеті біркелкі емес, тығыз, пальпация кезінде ауырады. 10 см. көкбауырдың төменгі полюсі пальпацияланады, курловтың бауырының мөлшері 12 (4) 7 см.перкуссия кезінде көкбауыр тығыз, орташа ауырады. Курлов бойынша көкбауырдың

ОҢТҰСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ	 SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Гигиена және эпидемиология» кафедрасы	044-59/11 ()
Тәжірбелік сабақтарға арналған әдістемелік нұсқаулар	28 беттің 20беті

мөлшері 12 іш қуысы төмен жерлерде перкуссиялық дыбыстың күңгірттенуі анықталады. Пастернацкийдің симптомы екі жағынан да теріс.

Тапсырмалар: 1. Алдын ала диагнозды тұжырымдап, негіздеңіз. 2. Диагнозды растау үшін қажетті емтихандарды атаңыз. 3. Аурулардың алдын алу бойынша ұсыныстар беріңіз темекі шегудің салдары.

№3 есеп

Ер адам 45 жаста, алкогольді тұтынудан өз еркімен бас тарту мақсатында СӨСҚ аудандық орталығына келді. Ер адам асқазанның ойық жарасына байланысты диспансерлік учитеде тұрады. Күнделікті алкогольді ішеді. Күніне 20 темекі шегеді. Аш қарынға темекі шегуді жөн көреді. Бойы - 170 см, Салмағы-90 кг. қуырылған, ащы тағамдарды жегенді ұнатады.

Тапсырмалар: 1. Рационалды тамақтану мәселесі бойынша ауызша әңгіме өткізіңіз. 2. ДСИ (ИМТ) есептеңіз. 3.Алкогольден бас тарту туралы іс-шараларды ұсыныңыз.

№4 есеп

34 жастағы ер адам темекі шегу мәселелері бойынша кеңес алу үшін денсаулық орталығына жүгінді.

Тапсырмалар: 1.Темекі шегуден бас тартудың артықшылықтары туралы ер адамға терең профилактикалық кеңес беріңіз. 2. Темекіні тастаудың нақты шараларын ұсыныңыз.

№5 есеп

Әйел, 25 жаста. Жұмыс істемейді, үй шаруашылығын жүргізеді. Бұл ашық ауада сирек кездеседі. Жүктіліктің 4 айында темекі шегеді. Темекі шегу-жеті жыл, күніне бір қорап темекі шегеді. Үш жыл бұрын үйленген. Темекіні тастаудан бас тартады, өйткені Германияда тұратын досы оған бұл елде әйелдерге жүктілік кезінде темекі шегуге тыйым салынбайтынын айтты. Жүктілік бойынша әйелдер консультациясында тіркелді. Ол әлі туылмаған баласына қандай зиян келтіретінін түсінбейді. Күйеуі де темекі шегеді. Ерлі-зайыптылардың екеуі де барлық бөлмелерде үйде темекі шегеді.

Тапсырмалар: 1.Ерлі-зайыптылардың репродуктивті денсаулығына қандай қауіп факторлары теріс әсер етеді? 2.Ерлі-зайыптылар үшін "темекі шегудің зияны туралы"жеке әңгіменің жоспары мен тезистерін жасаңыз. 3. Темекі шегуден бас тарту туралы ұсыныстар беріңіз.

Б) Сұрақтар:

1. ҚР темекіге қарсы заңнамасы.

ОҢТҰСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Гигиена және эпидемиология» кафедрасы		
Тәжірбелік сабақтарға арналған әдістемелік нұсқаулар		044-59/11 () 28 беттің 216еті

2. Халықтың денсаулығын темекі түтінінің әсерінен және темекіні тұтыну салдарларынан қорғауға бағытталған негізгі шаралар.
3. ҚР-дағы темекі өнімдеріне қарсы саясаттың қазіргі жағдайы.
4. Темекі тұтынудың халық арасында таралуы бойынша зерттеулер (GYTS).
5. ДДҰ-ның жаһандық темекі эпидемиясы туралы есебі, 2023: адамдарды темекі түтінінен қорғау.
<https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/374312/9789240083295-rus.pdf>
6. Темекіге қарсы күрестегі Прогресс.
7. ДДҰ-ның темекіге және MPOWER-ге қарсы негіздемелік конвенциясы.
8. Бүкіләлем бойынша MPOWER шарасын енгізу. М - темекіні тұтыну мониторингі және алдын алу стратегиялары; Р – адамдарды темекі түтінінен қорғау; О-темекіні тұтынуды тоқтату мақсатында көмек ұсыну; W – темекіге байланысты қауіп туралы ескерту; Е – жарнамаға, сатуды ынталандыруға тыйым салудың сақталуын қамтамасыз ету; R-темекі өнімдеріне салықты арттыру.

№12 сабақ

1. **Тақырыбы:** Қоғамдық денсаулық сақтау мәселесі бойынша халықтың сауаттылығын бақылау және талдау.
2. **Мақсаты:** ауруларды нығайту және алдын алу саласындағы халықтың сауаттылығының жай-күйін зерделеу.
3. **Оқыту міндеттері:**
 - ДДҰ нормативтік базалары мен ұсынымдарын пайдалана отырып, халықтың денсаулығын сақтау және нығайту саласындағы сауаттылығын арттыру жөніндегі іс-шараларды ұйымдастыру іскерліктері;
 - ауруларды нығайту және алдын алу саласында халықтың сауаттылығына талдау жүргізу дағдыларын қалыптастыру.
4. **Тақырыптың негізгі сұрақтары:**
 1. Жеке және қоғамдық денсаулықты нығайту мәселелері бойынша халықтың сауаттылығын қадағалау және талдау.
 2. ҚР-да 2023-2025 жылдарға арналған салауатты өмір салтын насихаттауды күшейту және денсаулық мәселелері бойынша халықтың сауаттылығын арттыру мәселелері.
 3. Халықтың денсаулығы мәселелері бойынша халықтың сауаттылығын арттырудағы инновациялық-коммуникациялық технологияның рөлі.
 4. Жалпы жұқпалы емес аурулардың алдын алу саласындағы Денсаулық мәселелерінде халықтың сауаттылығын арттыру жөніндегі ұсынымдар.
 5. Аурулардың алдын алу саласындағы Денсаулық мәселелеріндегі

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Гигиена және эпидемиология» кафедрасы Тәжірбелік сабақтарға арналған әдістемелік нұсқаулар		
		044-59/11 () 28 беттің 22беті

сауаттылық деңгейіне әсер ететін факторлар.

6.Халықтың декреттелген тобының адамдарын гигиеналық оқыту ережелері.
Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрінің 2020 жылғы 16 қарашадағы № ҚР ДСМ-195/2020 бұйрығы.

7.Халықтың декреттелген тобының адамдарын гигиеналық оқытуды жүргізу тәртібі.

5. Пәннің соңғы ОН қол жеткізу үшін оқытудың негізгі формалары /әдістері/технологиялары: Жүппен жұмыс. Ғылыми мақаланы талдау.

6. Пәнді ОН қол жеткізу деңгейін бағалауға арналған бақылау түрлері:

Ауызша бақылау - №1 қосымшаны қараңыз

7.Әдебиет: №2 қосымшаны қараңыз

8. Бақылау – Сұрақтар:

1. Денсаулықты нығайту және аурулардың алдын алу мәселелері бойынша халықты гигиеналық оқыту және тәрбиелеу.

2. Денсаулықты нығайту саласындағы халықтың сауаттылығы.

3. Денсаулық мәселелеріндегі сауаттылықты өлшеу бойынша халықаралық тәжірибе. ДДҰ ұсыныстары.

4. Денсаулық мәселелерінде халықтың сауаттылығын арттыру жөніндегі халықаралық құжаттар.

5.Халықтың декреттелген тобындағы адамдарды гигиеналық оқыту бағдарламалары.

№1 қосымша

Практикалық сабаққа арналған тексеру парағы

Жағдайлық есепті шешуді бағалау парағы

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		 SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Гигиена және эпидемиология» кафедрасы		044-59/11 ()
Тәжірбелік сабақтарға арналған әдістемелік нұсқаулар		28 беттің 23беті

№	Өте жақсы (90-100 %)	Жақсы (70-89 %)	Қанағаттанар лық (50-69 %)	Қанағаттанар лықсыз (25-49 %)
1	Жұмысқа белсенді қатысты, шынайы ойлау қабілетін көрсетті, тақырыпты меңгеруде терең білім көрсетіп, талқылауда басқа пәндердің ғылыми жетістіктерін қолданды.	Жұмысқа белсенді қатысты, тақырыпты меңгергенін көрсетті, қағидасыз түсінбеушіліктер не болмашы қате жіберіп, оны студенттің өзі дұрыстады.	Жұмыс барысында белсенді емес, түсінбеушілікте р не қате жіберіп, материалдарды жүйелендіруде үлкен қиындықтарға тап болды.	Топпен бірге жұмысқа қатыспады, оқытушыға жауап беруде қағидалы түсінбеушілікт ер жіберіп, жауап беруде ғылыми терминологиян ы қолданбады

Ауызша сұрауды бағалауға арналған тексеру парағы

№	Бағалау критерийлері	Өте жақсы (90-100%)	Жақсы (70-89%)	Қанағатта нарлық (50-69%)	Қанаға ттанарл ықсыз (<50)
1	Қарастырылатын тақырып бойынша негізгі терминдер мен анықтамаларды білу.	30-35	15-20	10-19	<6
2	Медициналық қызмет көрсетудің негізгі қағидаттарын білу.	25-30	20-10	15-20	<6
3	Қарастырылатын тақырыптың болашақ мамандықпен өзара байланысын анықтай білу, нақты практикалық	20-25	15-30	15-20	<6

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ	 SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Гигиена және эпидемиология» кафедрасы	044-59/11 ()
Тәжірбелік сабақтарға арналған әдістемелік нұсқаулар	28 беттің 24беті

	мысалдар келтіре білу.				
4	Жауап беру кезіндегі қосымша әдеби дереккөздерге сілтемелер, қосымша конспект, медициналық жарияланымдарды талдау	15-10	20-29	10-10	0-2

Ғылыми мақалаларды талдау (RBL элементі - research-based learning)

Бағасы	Бағалау критерийлері
Өте жақсы A (95 – 100%) A - (90 – 94%)	Ғылыми әдебиеттерді шолу көздерінің мәліметтер базасын таңдады. Мақсаттар мен міндеттерді анықтады. Іздеуді жоспарлау және талдау әдістерін көрсетті. Ғылыми мақалаларға талдау жүргізді. Талдайтын тақырыптың негізгі мәселелері мен сұрақтары бойынша зерттеу нәтижелерін көрсетеді. Тақырып бойынша қорытынды жасады. 5 кем емес ғылыми мақалаларды талдады. Осы мәселені шешу үшін ұсыныс берді. Соңғы 5 жылдағы кем дегенде 5-7 әдебиетті пайдаланды.
Жақсы B + (85-89%) B (80 – 84%) B- (75 - 79%) C+ (70-74%)	Ғылыми әдебиеттерді шолу көздерінің мәліметтер базасын таңдады. Мақсат пен міндеттерді анықтады. Іздеу және талдау әдістерін жоспарлады. Талданатын тақырыптың негізгі мәселелері мен сұрақтары бойынша зерттеу нәтижелерін көрсетті. Тақырып бойынша жасалған тұжырымдар қойылған міндеттерге сәйкес келеді. Тақырып бойынша қорытынды жасады. 4 ғылыми мақаланы талдады. Бұл мәселені шешу үшін ұсыныстар берді. Соңғы 10 жылдағы 5 әдебиетті пайдаланды.
Қанағаттанарлық C (65-69%) C - (60-64%)	Қойылған мақсат пен міндеттер зерттелетін тақырыпты толық ашпайды. Талдау әдістемесі анықталмаған. Жүргізілген талдауда зерттелетін

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ	 SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Гигиена және эпидемиология» кафедрасы	
Тәжірбелік сабақтарға арналған әдістемелік нұсқаулар	
044-59/11 () 28 беттің 25беті	

D+ (55 – 59%) D (50 – 54%)	тақырыптың негізгі сұрақтары мен мәселелері бойынша зерттеу нәтижелері көрсетілмейді. Тұжырымдар бар. Бұл мәселені шешуге арналған ұсыныстар тақырыпқа сәйкес келмейді. Тақырып бойынша қорытынды жасады. 3 ғылыми мақаланы талдады. Соңғы 10-15 жылдағы кем дегенде 4 әдебиет дереккөзі қолданылды.
Қанағаттанарлықсыз FX (25 – 49%) F (0-24%)	Ғылыми мақалаларға талдау жүргізілмеді.
Тесттік бақылау	
Өте жақсы A (95-100%) A- (90-94%)	Дұрыс жауап 90-100%
Жақсы B+ (85-89%) B (80-84%) B- (75-79%) C+ (70-74%)	Дұрыс жауап 70-89%
Қанағаттанарлық C (65-69%) C- (60-64%) D+ (55-59%) D (50-54%)	Дұрыс жауап 50-69%
Қанағаттанарлықсыз FX (25-49%) F (0-24%)	Дұрыс жауап 0-49%

ОҢТҰСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Гигиена және эпидемиология» кафедрасы		
Тәжірбелік сабақтарға арналған әдістемелік нұсқаулар		044-59/11 () 28 беттің 26беті

№2 қосымша

Электрондық ресурстар	ОҚМА репозиторийі http://lib.ukma.kz/repository/ Республикалық жоғары оқу орындары аралық электрондық кітапхана http://rmebrk.kz/ Сандық кітапхана «Акнурпресс» https://aknurpress.kz/login «Заң» нормативтік-құқықтық актілер базасы https://zan.kz/ru "Параграф Медицина" ақпараттық жүйесі https://online.zakon.kz/Medicine/ Электронды кітапхана «Эпиграф» https://www.elib.kz Ғылыми электронды кітапхана https://elibrary.ru/ Ашық кітапхана https:// kitap.kz/ Thomson Reuters www.webofknowledge.com ScienceDirect http://www.sciencedirect.com/ Scopus https://www.scopus.com/
Электрондық оқулықтар	Негізі: 1. Пильщикова В.В., Бондина В.М., Губарева Д.А., Пузанова Е.А., Липатова А.С. Основы здорового образа жизни: учебное пособие для студентов лечебного, педиатрического, стоматологического, фармацевтического и медико-профилактического факультетов. – Краснодар, ГБОУ ВПО КубГМУ Минздрава России, 2015. – 151 с. 2. Социально значимые заболевания. Эпидемиология и профилактика инфекционных заболеваний: туберкулез, ВИЧ-инфекция, вирусные гепатиты

ONTÜSTIK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Гигиена және эпидемиология» кафедрасы Тәжірбелік сабақтарға арналған әдістемелік нұсқаулар		044-59/11 () 28 беттің 27беті

В, С : учебное пособие для студентов / Т. А. Баянова, А. Д. Ботвинкин, Н. Ю. Куприянова ; ГБОУ ВПО ИГМУ Минздрава России, Кафедра эпидемиологии. – Иркутск : ИГМУ, 2015. – 49 с.

3. Здоровье-2020: основы европейской политики и стратегия для XXI века. Веб-сайт: www.euro.who.int

4. Глобальная стратегия охраны здоровья женщин, детей и подростков (2016–2030 гг.) Веб-сайт: www.euro.who.int

5. Валеология – наука о здоровье: Учебно-методическое пособие. Х.К. Сатпаева, А.Д. Соколов, З.С. Абишева – Алматы:Эверо, 2020.-176 с.

6.Шабдарбаева М. С. , Смагулов А. М. ,Актуальные проблемы экологии Казахстана:М. С. , Шабдарбаева, А. М. Смагулов Алматы: Изд: Эверо,2020. - 196 с. https://www.elib.kz/ru/search/read_book/508/

7.Кенесариев У.И. Экология и здоровье населения: учебник для медицинских вузов и колледжей / У.И. Кенесариев, Н.Ж. Жакашов. – Алматы: Эверо, 2020. -240 с. https://www.elib.kz/ru/search/read_book/853/

Әдебиет

Негізгі:

1. Қазақстан Республикасының 2020 жылғы 7 шілдедегі № 360-VI ҚРЗ Кодексі.

2. Қазақстан Республикасының денсаулық сақтау саласын дамытудың 2026 жылға дейінгі тұжырымдамасын бекіту туралы. Қазақстан Республикасы

Үкіметінің 2022 жылғы 24 қарашадағы № 945 қаулысы.

3. Г.У.Алшинбаева Эпидемиология негіздерімен жұқпалы аурулар [Текст]: оқулық / Г.У.Алшинбаева. - 2-ші шығарылым, Rev. және қосымша. ; Рес. Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрлігі. - Астана: Theome, 2013.- 320.

4. Жұқпалы аурулардың стандартты жағдайлары мен қызмет алгоритмдері. Т. 1 [Мәтін]: практикалық қолдар. Ә.Әміреев [және басқалары]. - 2-ші шығарылым. қосу. ; Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау және әлеуметтік даму министрлігі. КНУ оларға. С.Д.Асфендиярова. - Алматы: BRAND BOOK, 2014. - 632с .

5. Кенесариев У.И., Балмахаева Р.М., Жоламанов М.Е., Алимова Н.Е. Тамақтану гигиенасы. – Алматы, Эверо. 2014. – 160 б.

Қосымша:

1.Қазақстандағы халық денсаулығы: тұжырымдамасы, мәселелері және перспективалары [Текст]: монография / А.А. Ақанов, В.Н. Девятко,

ОҢТҰСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Гигиена және эпидемиология» кафедрасы		044-59/11 ()
Тәжірбелік сабақтарға арналған әдістемелік нұсқаулар		28 беттің 28беті

М.К.Кулжанов. - Алматы: Эверо, 2012.

3. 2.Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрінің 2020 жылғы 23 қазандағы № ҚР ДСМ-149/2020 бұйрығы. "Созылмалы аурулары бар адамдарға медициналық көмек көрсетуді ұйымдастыру қағидаларын, бақылау мерзімділігі мен мерзімдерін, диагностикалық зерттеулердің міндетті минимумы мен еселігін бекіту туралы".